

470. Stanowisko *Blaps lethifera* MARSHAM, 1802 (Coleoptera: Tenebrionidae) w Cedyńskim Parku Krajobrazowym *

Blaps lethifera MARSHAM, 1802 in the Cedynia Landscape Park (Western Poland)

KEY WORDS: *Blaps lethifera*, Tenebrionidae, Coleoptera, Cedynia Landscape Park, W Poland.

Wiele chrząszczy z rodziny czarnuchowatych (Tenebrionidae) jest związanych z suchymi i ciepłymi stanowiskami. Wśród nich znajdują się również pokątniki (*Blaps* spp.), które w naszym klimacie wykazywane są głównie jako gatunki synantropijne (BURAKOWSKI i in. 1987: Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, 14: 1-309). Zgodnie z wcześniejszymi doniesieniami tylko *Blaps halophila* FISCH. i *Blaps mortisaga* (L.) znajdowane były w Polsce poza pomieszczeniami gospodarskimi i w miejscach słabo przekształconych przez człowieka. W przypadku *B. mortisaga* znane jest wyłącznie jedno stanowisko, najprawdopodobniej o antropogenicznym pochodzeniu. Niestety, zmiany w budownictwie, metodach hodowli zwierząt gospodarskich, składowaniu produktów żywnościowych, itp. powodują, że pokątniki znajdują coraz mniej dogodnych dla siebie stanowisk. Większość istniejących obecnie powoli zanika i przypuszczalnie przedstawiciele tego rodzaju definitywnie znikną z krajowej fauny (KONWERSKI 2004: [W:] Polska czerwona księga zwierząt – Bezkręgowce. Inst. Ochr. Przyr. PAN – Kraków, AR im. Cieszkowskiego – Poznań: 136-137). Na Polskiej Czerwonej Liście Bezkręgowców tylko *Blaps halophila* otrzymał kategorię VU – „gatunek narażony”. Pozostałe pokątniki otrzymały kategorię EN – „gatunków silnie zagrożonych” (PAWŁOWSKI i in. 2002: [W:] Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Inst. Ochr. Przyr. PAN, Kraków: 88-110). Według dostępnych danych z piśmiennictwa, wszystkie chrząszcze z rodzaju *Blaps* FABR. należą do dużych rzadkości i znane są z pojedynczych, rozproszonych stanowisk (BURAKOWSKI i in. 1987: Kat. Fauny Pol. PWN, Warszawa, XXIII, 14: 1-309).

Blaps lethifera MARSH. został znaleziony w Cedyńskim Parku Krajobrazowym (woj. zachodniopomorskie), w miejscowości położonej na krawędzi Doliny Odry:

– Siekierki (UTM: VU45), VII 2004 – 2 exx. (martwe), V 2005 – 7♀♀, 4♂♂, VI 2005 – 2 exx. (1 ex. martwy i 1 obserwowany), IV–V 2006 – 6♀♀, 3♂♂, 4 exx. (martwe), teren przedwojennego, pruskiego gospodarstwa, w skład którego wchodziło kilka niezamieszkałych budynków gospodarczych, leg. D. KUCHARSKI et M. ŻMIHORSKI.

Południowo-zachodnia wystawa stoków krawędzi Doliny Odry i wyniesień morenowych oraz stosunkowo łagodny klimat regionu stwarzają dogodne warunki do rozwoju roślinności ciepłolubnej, przede wszystkim muraw kserotermicznych i psammofilnych (FRIEDRICH 1998: Przegl. przyr., 9, 3: 3-18.; BARAŃSKA, ŻMIHORSKI 2005: Chrońmy Przyr. ojcz., 61, 6: 81-86). Dwa martwe chrząszcze znaleziono w nieużywanej stodole w lipcu 2004. W maju 2005 w tym samym budynku schwytano 11 żywych osobników. Owady odłowiono w dzień, metodą na upatrzonego. Chrząszcze skupiały się w narożnikach pomieszczenia, pod cegłami, kamieniami oraz w szczelinach fundamentów. Zaobserwowano żerowanie imagines na butwiejącym sianie. W czerwcu tego samego roku znaleziono jeszcze jeden martwy okaz i widziano żywego osobnika. W kwietniu i maju 2006 roku znaleziono jeszcze 9 żywych oraz 4 martwe osobniki. Obecność na pobliskich terenach fragmentów muraw kserotermicznych i piaszczystych pagórków o południowej i zachodniej ekspozycji może sprzyjać występowaniu naturalnych populacji pokątników, zwłaszcza w sąsiedztwie nor gryzoni (RUTA 2005: Wiad. entomol., 24, 1: 33-42).

Schwytane w maju 2005 roku żywe osobniki wzięte zostały do hodowli przez pierwszego autora. *Blaps lethifera* okazał się gatunkiem łatwym w chowie i chętnie rozmnażającym się w niewoli. Wydzielono 7 osobników (4 samice oraz 3 samce) i umieszczono je w terrarium

* Druk pracy sfinansowany przez Zakład Ekologii Uniwersytetu Warszawskiego

o wymiarach 25×40×25 cm, utrzymując w nim temperaturę 20–24° C. Jako podłoże zastosowano mieszaninę (w nawiasach części wagowe): piasku (1), trocin i wiórów dębowych (3) oraz zasuszonych i zmielonych fragmentów grzybni *Ganoderma* sp. i *Fistulina* sp. (3). Całość miała głębokość 15 cm. Jeden z rogów terrarium zraszano intensywniej co 2–3 dni, pilnując by utrzymać odpowiednią wilgotność podłoża. Na wierzchu substratu umieszczono kawałki kory służące jako kryjówki dla dorosłych chrząszczy. Wszystkie stadia przyjmowały pokarm w postaci jabłek, suchej kocięj karmy i nadpleśniałego chleba. Pierwsze, wyrosnięte już larwy zaobserwowano około października 2005 roku. Wyniki hodowli są zgodne z obserwacjami BURAKOWSKIEGO (1993: Memorab. zool., **46**: 1-66), który określa czas rozwoju larw na 9–16 miesięcy. Ze względu na wysoki kanibalizm wśród młodszych stadiów, trudno dokładnie ocenić płodność samic. Według ogólnych obserwacji jest to minimum 50 larw – potomstwa jednej samicy, w ciągu 8 miesięcy. Chrząszcze należą do długowiecznych, stwierdzono, że mogą przetrwać w hodowli ponad 10 lat (BURAKOWSKI 1993: *ibid.*). Zarówno prostota hodowli jak i duża wytrzymałość chrząszczy na głód i brak wody, mogą przyczynić się do łatwego wspomagania i zasilania lokalnych populacji rozmnożonymi w niewoli osobnikami. Rokuje to dobrze ewentualnej ochronie czynnej tych gatunków.

Zanik siedlisk *Blaps* spp. jest prawdopodobnie nieodwracalny, a przystosowanie się synantropijnych owadów do naturalnego środowiska życia praktycznie niemożliwe. Utrzymanie populacji pokątników może zakończyć się powodzeniem dzięki prowadzeniu kontrolowanych hodowli w przystosowanych do tego pomieszczeniach, starych budynkach gospodarskich, piwnicach itp. (KONWERSKI 2004: *ibid.*).

Dariusz KUCHARSKI, Zakł. Ekol. UW, Warszawa
Michał ŻMIHORSKI Muz. i Inst. Zool. PAN, Warszawa

471. *Macrolea appendiculata* (PANZER, 1794) (Coleoptera: Chrysomelidae: Donaciinae) – nowe stanowiska rzadkiej stonki w Polsce

Macrolea appendiculata (PANZER, 1794) (Coleoptera: Chrysomelidae: Donaciinae)
– new localities of the rare chrysomelid beetle in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Chrysomelidae, Donaciinae, *Macrolea appendiculata*, new localities, rare species, Poland.

Spośród trzech gatunków jeziornic występujących w Europie, dwa stwierdzono dotychczas również w Polsce – *Macrolea mutica* (FABR.) oraz *M. appendiculata* (PANZ.). Jednakże od kilkudziesięciu lat nie udało się potwierdzić ich występowania w naszym kraju. Obydwa gatunki znalazły się jednak od roku 2004 na liście gatunków objętych ścisłą ochroną gatunkową w Polsce, a *M. mutica* także w „Polskiej czerwonej księdze zwierząt – Bezkręgowce”. Środowiskiem występowania *M. appendiculata* (jeziornicy rdestnicowej) są słodkowodne zbiorniki oraz wolno płynące cieki centralnej i północnej Europy. Owady dorosłe przebywają najczęściej na dnie, a żerują mocno przytwierdzone odnóżami do roślin żywicielskich, z których najczęściej wymieniane są wywłócznik kłosowy – *Myriophyllum spicatum* L. oraz kilka gatunków rdestnic: pływająca – *Potamogeton natans* L., grzebieniasta – *P. pectinatus* L.,